OIKEUSMINISTERIÖ

LAUSUNTO

Demokratia-, kieli- ja perusoikeusasioiden yksikkö
hankepäällikkö Katriina Nousiainen

16.10.2015

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle

Asia: E 32/2015 vp Valtioneuvoston selvitys: EU; Komission tiedonanto kertomuksesta romanien integraatiota edistäviä kansallisia strategioita koskevan EU:n puitekehyksen täytäntöönpanosta

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on pyytänyt oikeusministeriöltä lausuntoa kertomukseen romanien integraatiota edistävien kansallisten strategioiden täytäntöönpanosta. Oikeusministeriö toteaa lausuntonaan kunnioittavasti seuraavaa.

Suomen romanien tilanne ja yhteiskunnallinen asema on melko hyvä verrattuna moniin muihin EU:n jäsenmaihin. Silti syrjintä ja stereotyyppiset asenteet vaikeuttavat Suomessakin romanien osallisuutta yhteiskunnan eri osa-alueilla: työelämä, koulutus, asuminen. Kansallisesti tilanteen arviointia vaikeuttaa se, että tutkimustietoa romanien kohtaamasta syrjinnästä on melko vähän. Näkemyksemme mukaan tulisikin etsiä mahdollisuuksia selvittää säännöllisesti ja kattavasti romanien yhdenvertaisuustilanteen kehittymistä. Näin yhdenvertaisuuden edistämistoimia pystyttäisiin kohdentamaan tehokkaammin.

Romanien yhdenvertaisuuden edistämistyötä on tehty osana yhdenvertaisuuslainsäädännön toimeenpanoa. Uusi yhdenvertaisuuslaki astui voimaan vuoden 2015 alussa. Oikeusministeriö koordinoi yhdenvertaisuuslain toimeenpanoa, mm. ohjeistamalla viranomaisia ja muita toimijoita yhdenvertaisuussuunnittelussa, tuottamalla tietoa syrjinnästä kansallisen syrjinnän seurantajärjestelmän kautta sekä toteuttamalla erilaisia hankkeita ja kampanjoita. Esimerkiksi syrjinnän seurantajärjestelmän puitteissa tuotettiin tutkimus vähemmistöjä edustavien vanhusten, myös romanivanhusten, syrjintäkokemuksista.

Pääosa romanien yhdenvertaisuutta edistävistä toimista on toteutettu kansallisesti YES – Yhdenvertaisuus Etusijalle –hankkeen kautta. Hanketta toteutettiin vuosina 2007-2015 EU-komission ja eri ministeriöiden rahoituksella. Hankkeen aikana selvitettiin romanien yhdenvertaisuushaasteita kansallisesti monista eri näkökulmista: esim. mahdollinen syrjintä erityisopetussiirtojen taustalla, nuorten kokema syrjintä koulutuksessa, vapaa-aikana ja harrastuksissa, yhteisön sisäiset yhdenvertaisuuskysymykset liittyen asumiseen.

Käyntiosoite	Postiosoite	Puhelin	Faksi	Sähköpostiosoite
Kasarmikatu 42 HELSINKI	PL 25 00023 VALTIONEUVOSTO	02951 6001	09 1606 7731	oikeusministerio@om.fi

Muita YES -hankkeen toimenpiteitä olivat mm. romanijärjestöjen voimavaraistamiskoulutukset, asennekampanjat (esim. räp-kampanja Meijän Puolue), tietopankki www.romanit.fi, jossa on mm. yläkoulujen oppimateriaali romanien historiasta ja nykypäivästä. Lisäksi lukuisissa YES-hankkeen toiminnoissa seitsemän vuoden aikana romanien yhdenvertaisuustilanne nostettiin esiin, esim. oppilaitosten yhdenvertaisuussuunnitteluopas ja opettajien täydennyskoulutusmateriaali Aito yhdenvertaisuus koulussa.

Kaikki nämä toimenpiteet sovitettiin yhteen Suomen kansallisen romanipoliittisen ohjelman kanssa ja niiden suunnittelussa ja toteutuksessa ovat olleet romanit itse mukana. YES-hankkeen vaikuttavuutta on arvioitu vuosittain ulkoisten arvioitsijoiden toimesta.

Kokemustemme mukaan tiivis ja luottamuksellinen yhteistyö eri toimijoiden välillä on vaikuttavuuden keskeisin elementti ja Suomessa erityinen vahvuus. Siinä missä tutkimustieto monista aiheista on puuttunut, tieto ruohonjuuritason syrjintäkokemuksista on välittynyt yhdenvertaisuustyötä tekeville viranomaisille monia eri väyliä pitkin.

Oikeusministeriön (aiemmin sisäministeriön) toteuttamassa Good Relations –hankkeessa tutkittiin hyvien suhteiden viitekehystä, ja rakennettiin mittareita hyville väestöryhmien välisille suhteille. Hankkeen aikana tunnistettiin neljä osa-aluetta, jotka vaikuttavat hyviin väestösuhteisiin ja etniseen yhdenvertaisuuteen. Näitä ovat: 1) Asenteet, 2) Henkilökohtainen turvallisuus, 3) Vuorovaikutus toisten kanssa, 4) Osallistuminen ja vaikuttaminen. Hankkeessa edellä mainitut osa-alueet purettiin konkreettisiin mittareihin, joita toimijat voivat hyödyntää toiminnan suunnitteluun ja arviointiin. Näiden mittareiden käyttöönotto edellyttää tiedonkeruuta suunniteltujen toimenpiteiden vaikutusalueella.

Oikeusministeriön kehittämät indikaattorit soveltuvat erittäin hyvin romanien yhdenvertaisuustilanteen seurantaan. Indikaattorityön taustalla oli Isossa-Britanniassa vuonna 2010 julkaistu hyvien suhteiden mittaristo (Good Relations Measurement Framework; Equality and Human Rights Commission).

Lisätietoa: www.yhdenvertaisuus.fi